

Kortfattet høringsbudskap til prop. 87 S (2023-2024) – Forsvarsløftet – for Norges trygghet.
Langtidsplan for forsvarssektoren 2025-2036

Rygge flystasjon – sentral i Norges forsvar

Innledningsvis vil vi generelt anerkjenne forslaget til langtidsplan som en helhetlig videreutvikling og en betydelig styrking av Norges forsvarsevne og av forsvarssektoren.

Norge står overfor en rekke sikkerhetsutfordringer som vi som en liten nasjon må løse sammen: Forsvaret sammen med andre aktører i norsk offentlig sektor og næringslivet, og Norge sammen med allierte nasjoner.

På vegne av Østfold fylkeskommune, fylkets kommuner og samarbeidspartnere i næringslivet ønsker vi særskilt å påpeke:

Forsvarets betydning for østlandsområdet

Befolkningen i Norge vokser og mye av veksten vil komme i byer og tettbygde strøk i Sør-Norge og langs kysten. Dette er noe Kommisjonen beskriver. Storting, Regjering og Kongehuset befinner seg i hovedstaden - nasjonens tyngdepunkt. Derfor mener vi det er viktig å støtte forslaget om å øke Forsvarets daglige tilstedeværelse i Sør-Norge. Satsingen bør komme i tillegg til - ikke på bekostning av - behovene i Nord-Norge. Vi er også enige i forslaget om å bygge opp en ny brigade i sør og ha tilgjengelige styrker til å ta imot og beskytte allierte styrker som kommer inn sjøveien til Borg havn, til Rygge flystasjon eller langs vei og jernbane via hovedfartsårene gjennom Østfold. Vi er av den oppfatning at vertlandsstøtte (Host Nation Support) må prioriteres i den nye forsvarsstrukturen.

Rygge flystasjon som sentral kampbase og viktig kompetansesenter

Den sikkerhetspolitiske situasjonen fører til et økt behov for beredskap og stabil kapasitet for å ivareta nasjonale og internasjonale interesser. Det er et uttalt behov for å øke NATOs og medlemslandenes forsvarsevne betraktelig.

Nærhet til Oslo, og byens beredskaps- og logistikkapparat, og nærhet til Sverige og kritiske transportlinjer som understøtter nasjonene rundt Østersjøen gjør Rygge flystasjon til en sentral del i forsvaret av hovedstaden og Østlandsområdet og en meget viktig aktør når det gjelder støtte til allierte operasjoner. Flystasjonens lokasjon legger til rette for tett samarbeid med Forsvarets spesialstyrker, Beredskapstroppen og andre spesialiserte ressurser på Østlandet. Rygge er en av tre store flystasjoner i Luftforsvaret, sammen med Evenes og Ørland. Slik vi oppfatter det er det behov for alle tre. Rygge har ikke kampfly i det daglige, men er klargjort for F-35 operasjoner. Det finnes viktig infrastruktur, slik som blant annet fuel-anlegg, sheltere for kampfly og fjellanlegg for ledelse av luftoperasjoner, som gjør at stasjonen kan benyttes i krise og krig. Flystasjonens betydning for landets forsvar og sikkerhet er signifikant, men betydelig underkommunisert etter vår mening.

I tillegg til å være godt egnet for luftoperasjoner, er Rygge kompetansesenter for Luftforsvaret med Luftforsvarsstaben, Luftforsvarets våpenskole og Luftoperativt inspektorat. Stasjonen har også ansvar for å bygge infrastruktur som kan understøtte og drifte femte generasjons fly fra US Air Force. Investeringene US Air Force gjør på Rygge understreker at flystasjonens geografiske plassering er strategisk viktig for våre allierte og at stasjonen burde være like betydningsfull for norske operasjoner.

De store ressursene samlet på flystasjonen krever at stasjonen må forsvares. Vi mener derfor at det må etableres lagdelt luftvern med permanent tilholdt på Rygge. I tillegg til forsvar av flystasjonen og dens ressurser, vil det langtrekkende luftvernet beskytte alliert mottak på Borg havn, de viktige logistikkaksene, norske myndigheter i hovedstadsområdet, samt sivil infrastruktur og befolkningen i den tettest befolkede delen av landet. Krigen i Ukraina viser dessverre et økende behov for dette.

Rygge flystasjon bør huse nordisk luftoperasjonssenter

Basene Luftforsvaret primært skal operere ut fra må være robuste, og det er klokt å konsentrere seg om noen få baser. Basert på ovenfor nevnte er det både rom for – og økonomisk og operativt klokt - å samle mer av Forsvaret på Rygge.

Gitt den sikkerhetspolitiske situasjonen er det behov for et nordisk luftoperasjonssenter (JAOC - Combined Joint Air Operation Centre North). Et slikt anlegg vil være svært viktig for kommando og kontroll i fred, krise og krig. Og det bør være på en sikret flystasjon i et bombesikkert fjellanlegg, for raskt å kunne forsterkes ved en oppskalering. Rygge flystasjon er svært velegnet til dette.

Siden det er et nordisk samarbeid, bør et slikt senter legges til en lokasjon man enkelt kan pendle til eller bo ved. Rygge er sentralt plassert for nordisk mannskap, med kort reisevei til Sverige, Finland og Danmark. Området stiller sterkt med bosetting fra Oslo til Halden, internasjonale skoler og mange muligheter for ektefeller og barn.

Rygge har både en luftving og andre avdelinger fra Luftforsvaret. Dette vil gi et godt rekrutteringsgrunnlag for personell. Den amerikanske tilstedeværelsen på Rygge gjennom forsvarssamarbeidsavtalene (EDI/SDCA) vil dessuten gi klare synergieffekter til en JAOC-etablering.

Flyfagutdanning på Rygge: bidrag til Forsvarets nødvendige mannskapsutvidelse

Regjeringens satsing på forsvaret krever mannskapsutvidelse på mange områder. Siden styrking av forsvaret finner sted også i mange andre land, betyr det at tilgangen på kompetanse fra utlandet vil bli redusert. Det er nødvendig med større grad av nasjonal rekruttering – også til flytekniske oppgaver.

Innfasing av nye fly- og helikoptersystemer samt høy gjennomsnittsalder og lav pensjonsalder blant flyteknikere i Forsvaret, forsterker Forsvarets økte bemanningsbehov i årene som kommer. I tillegg forutsetter KAMS (Kongsberg Aviation Maintenance Services) sin økte satsning på Rygge god tilgang på kvalifisert personell – både lærlinger og flymekanikere - som ønsker å bo i Østfold. En opprettelse av flyfagutdanning i Østfold vil kunne bidra til å dekke dette økte nasjonale og lokale behovet.

Selv med nyetableringen av en femte nasjonal teknisk flyfagutdanning på Fosen vil det ikke utdannes nok teknikere til Forsvarets og sivil sektors behov.

For å beholde og bygge opp kompetanse er det ønskelig å rekruttere lokalt. Det har derfor over tid blitt jobbet for å etablere en flyteknisk fagutdanning ved en av de videregående skolene i Moss, i tett dialog med KAMS. Et enstemmig fylkesting har vedtatt at Østfold fylkeskommune søker om opprettelse av landslinje-tilbud for flyfag. Det legges opp til en drift- og investeringsmodell som er økonomisk bærekraftig, med fokus på samspill med eksterne aktører som forsvar, lokalt og nasjonalt næringsliv, kommuner og andre offentlige aktører. Fylkeskommunen skal jobbe hardt for at landslinjesøknaden imøtekommes. Og så vil vi jobbe videre med å etablere avtaler om bl.a tilgang til luftfartøyer fra Forsvaret, læremateriell/utstyr, lokaler og læreplasser hos lærebedrifter innen flyteknisk bransje m.v. Helt konkret ber vi om – og er avhengige av - at Forsvaret og politiet kan bidra ved å avgi materiell, type fly, helikoptre og annet utstyr som ellers skal avhendes til formålet.

For å lykkes med en slik etablering er vi avhengig av nasjonal støtte ettersom det er et for stort økonomisk løft å investere i nødvendig materiell til utdanningen av flymekanikere for regionen alene.

For utdypende opplysninger, kontakt høringsdelegasjonen:

Sindre Martinsen Evje, fylkesordfører	fylkesordforer@ofk.no	tlf. 977 13 779
René Rafshol, ordfører i Råde kommune	rene.rafshol@rade.kommune.no	tlf. 994 86 824